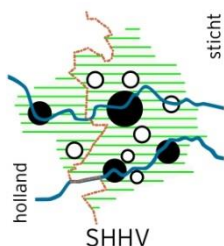


STICHTS-HOLLANDSE HISTORISCHE VERENIGING

opgericht in 1957

gevestigd te Woerden



werkgebied: de (voormalige) gemeenten: Bodegraven, Driebruggen, Harmelen, Kamerik, Linschoten, Montfoort, Oudewater, Snelrewaard, Willeskop, Woerden, Zegveld.

secretariaat: Bekenlaan 20, 3448 XC Woerden telefoon: 0348 - 41 7577
internet: www.shhv.info e-mail: mail@shhv.info

bank: NL42 RBRB 0943 3513 40 t.n.v. Stichtshollandse Historische Vereniging te Woerden

KvK-nummer: 40.46.44.34

Dagexcursie naar Bergen op Zoom – 25 augustus 2018

In de Romeinse tijd bevond zich op de plaats van de huidige Sint-Gertrudiskerk een offerplaats. Er is een groot aantal mini-amforen teruggevonden, maar ook Romeinse munten, een Keltische zegelring en een beeld van de Keltische god Sucellus. De stad is ontstaan op een zandrug in een veengebied. Het gebied ten oosten van de zandrug werd in het begin van de 13e eeuw ontgonnen. Om het water af te voeren maakte men een kanaal dwars door de zandrug. Deze "grebbe" liep door het huidige stadsgebied ter hoogte van de Korenmarkt tot aan de Haven. Bij wat nu de Grote Markt is, kwam vroeger een aantal landwegen samen. Geleidelijk ontwikkelde zich een stadje dat voor de Hertog van Brabant belangrijk was als bastion tegen de expansie van het Graafschap Zeeland en het Graafschap Holland.



(foto: Thuis in Brabant)



(foto: Weyts architecten)

Tussen 1198 en 1212 kreeg Bergen op Zoom stadsrechten. Wanneer de stad deze precies heeft verworven, is onduidelijk. De stadsbrand van 1397

verwoestte bijna de hele stad, met alle archieven. Uit die tijd dateert een stukje tekst:

*In het soetste van de meye
Was tot Bergen groot geschreye,
't verbrande alle stocken, staecken
behalve Olifant en Draecke*

Dat laatste gaat over De Olifant en De Draeck, aan de Grote Markt. Het huidige Hotel de Draek, aan de Grote Markt 38, is gevestigd in een pand uit 1500 en is het oudste hotel van Nederland. De met tongewelven overdekte kelders stammen nog uit het 14e-eeuwse pand.

De Olifant was een poortgebouw over de Sint-Annastraat en werd in 1544 aangekocht en bij het Stadhuis van Bergen op Zoom gevoegd.



(foto: VVV Bergen op Zoom)

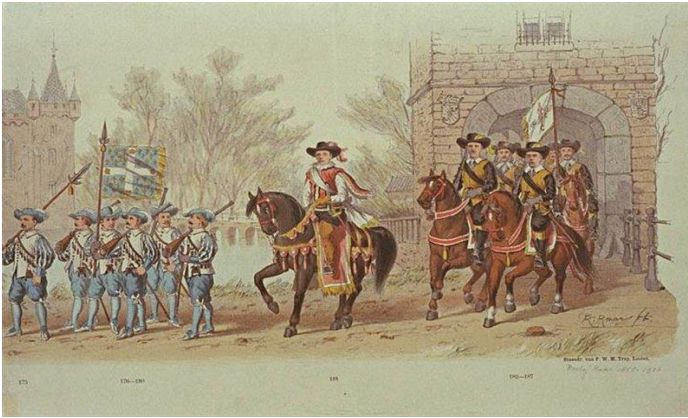
De smalle straatjes, oude pleintjes en eigenzinnige monumenten van vandaag vertellen het verhaal van een rijk en bewogen verleden. In het stadscentrum staan meer dan 800 monumenten, waarvan er ruim tweehonderd op de rijksmonumentenlijst staan. Het oudste monument van de Markiezenstad is de Lievevrouwepoort, ook wel de Gevangenpoort genoemd. Het gebouw maakte deel uit van de vestingmuren rond de stad en deed later dienst als gevangenis. Rondom de Grote Markt zijn nog meer fraaie monumenten te zien: de Sint Gertrudiskerk met de Peperbus, stadsschouwburg De Maagd en het monumentale Stadhuis. De zinspreuk "Mille periculis supersum" (Duizend gevaren kom ik te boven) op het Oude Stadhuis, verwijst naar de oorlogen en bezettingen waar de stad door de eeuwen heen onder heeft geleden.

De parel van de stad is ongetwijfeld stadspaleis Het Markiezenhof. Dit voormalige woonpaleis is ontstaan in de periode tussen 1485 en circa 1520, en omvat een aantal verbouwingen en uitbreidingen van het middeleeuwse hof van de heren en markiezen van Bergen op Zoom. Het Markiezenhof heeft in de loop der tijd verschillende functies gehad, zo is het complex in het verleden gebruikt als adellijk woonpaleis, bestuurscentrum van het Markiezaat, militair hospitaal en kazerne. In 1968 besloot men het gebouw voor publiek open te stellen door er een museum van te maken. Op avontuur door dit uitgestrekte paleis met zijn vele zalen, kamers, galerijen, traptorens, binnenplaatsen en tuinen, krijg je een goed beeld van de geschiedenis van stad en regio.



(foto: Markiezenhof)

De eerst bekende ommuring van de stad werd van 1330-1335 gebouwd. De ommuring had een ronde vorm die nog terug te vinden is in de loop van de huidige Westersingel, Noordsingel, Van de Rijstraat, St.-Josephstraat, Kloosterstraat, en Koepelstraat. Er waren vier stadspoorten, waarvan uiteindelijk slechts de Lievevrouwepoort werd bewaard, daar deze als gevangenpoort dienstdeed. Op 7 mei 1397 brandde de stad opnieuw bijna geheel af. De eind 14e eeuw ten noorden van de Grebbe aangelegde Nieuwe Markt (het huidige Sint-Catharinaplein) kreeg omstreeks 1400 de functie van vismarkt. De Grebbe raakte geleidelijk aan steeds meer overkluisd.



De intocht van Maurits in Bergen op Zoom in 1622, nagespeeld en verbeeld door Leidse studenten in 1895. Steendruk. Tilburg, Brabant-Collectie, UvT.

De stad op de grens van het Graafschap Zeeland, het Graafschap Vlaanderen en het Hertogdom Brabant ontwikkelde zich tot een belangrijke handelsstad en kende laken- en aardewerknijverheid. De huidige Oosterschelde was toen de Scheldemonde en daarmee de toegang tot Antwerpen. De toegang tot de stad was echter niet eenvoudig: eerst moest men door een bochtige kreek varen, om uiteindelijk bij de gegraven Oude Haven uit te komen. Via de Lievevrouwenstraat kon van daaruit de Markt worden bereikt. Vanaf midden 14e eeuw werden er jaarlijks twee jaarmarkten gehouden, waarop

Engels laken, wol en meekrap werden verhandeld. Vanaf 1530 verminderde het belang van Bergen op Zoom als handelsstad. In dat jaar vond de Sint-Felixvloed plaats en hierna begon de Oosterschelde te verzanden en werd de Westerschelde geleidelijk de belangrijkste toegangsweg naar Antwerpen. Hierbij kwamen de troebelen van de Tachtigjarige Oorlog.

In 1580 vond de zogenaamde Soldatenfurie plaats, waarbij veel kerkelijk bezit werd vernield door de Staatsgezinden. Bergen op Zoom nam een strategische positie in op de grens van noord en zuid, en toen Parma in 1588 vanuit het zuiden oprukte, trachtte hij de stad in te nemen door middel van het Beleg van Bergen op Zoom. Dit beleg werd uiteindelijk afgeslagen. Om bij herhaling van een beleg goed voorbereid te zijn, werden versterkingen aangelegd door Adriaen Anthonisz en David van Orliens. Inderdaad belegerden de Spanjaarden, nu onder leiding van Spinola, in 1622 de stad opnieuw. Dit hernieuwde Beleg van Bergen op Zoom kon worden weerstaan door de versterkingen die vanuit zee werden aangevoerd. Het lied *Merck toch hoe sterck* van Adriaen Valerius is op dit beleg gebaseerd. Wie kent het lied nog?



(foto: aerophotostock)

Kortom, Bergen op Zoom is een stad vol met historie, verhalen en monumenten. Het is onmogelijk om de gehele stad en zijn roemrucht verleden in enkele uren te leren kennen. Daarom is er voor deze SHHV-excursiereis een selectie gemaakt van belangrijke hoogtepunten. Beleef de sfeer op de Grote Markt en verbaas u over het Markiezenhof met ook nog een verrassende (kermis)expositie op zolder! Dwaal door de tijd tijdens de historische stadwandeling en luister naar de verhalen van weleer. Bezoek de Gevangenpoort en de St. Gertrudiskerk. We maken er samen een prachtige dag van!

Ga mee en meld u snel aan!

Aanmelden kan vanaf nu en staat ook open voor introducees. Let op: het aantal beschikbare plaatsen is beperkt. Toewijzing gebeurt op basis van "wie het eerste komt, wie het eerste maalt".

(De teksten uit deze brochure zijn deels ontleend aan de VVV Bergen op Zoom en vergelijkbare bronnen)

Organisatie

De activiteitencommissie van de Stichts-Hollandse Historische Vereniging organiseert deze reis.

Programma – zaterdag 25 augustus 2018

08.30 uur	Vertrek per luxe touringcar vanaf Woerden NS – voorzijde
09.45 uur	Aankomst parkeerplaats Bergen op Zoom, korte wandeling naar het stadscentrum
10.00 uur	Ontvangst in de Grote St. Maartenzaal van Grand Hotel De Draak – koffie/thee/taart
11.00 uur	Ontvangst in Het Markiezenhof en begeleidende rondleiding
12.00 uur	Gelegenheid om op eigen gelegenheid verder rond te kijken in Het Markiezenhof, de binnenstad in te lopen en/of de lunch te gebruiken in een van de vele gelegenheden aan en rondom de Grote Markt
14.00 uur	Verzamelen voor het Oude Stadhuis aan de Grote Markt en aanvang van de begeleidende historische stadswandeling, met bezoek aan de St. Gertrudiskerk en de Gevangenpoort
16.00 uur	Ontvangst in De Teerkamer aan de Grote Markt – afsluitende aangeklede borrel
17.00 uur	Vertrek en korte wandeling naar de parkeerplaats
17.15 uur	Vertrek uit Bergen op Zoom
18.30 uur	Aankomst Woerden NS – voorzijde

De aangegeven tijden (behalve het vertrek om 08.30 uur en de aanvang van de stadswandeling om 14.00 uur) zijn bij benadering.

Reissom en aanmelding

De reissom voor dit arrangement bedraagt **€ 44,50 per persoon**, inclusief BTW. Het arrangement is ook beschikbaar voor introducees. **Aanmelden** voor deze reis is **verplicht**. Neem contact op met Marianna Kersten via telefoonnummer 0348 – 415 528 of via email naar kersten33@kpnplanet.nl. **Let op:** de aanmelding is pas voltooid **na** overmaking van het verschuldigde bedrag op rekening NL 42 RBRB 0943 3513 40 ten name van de Stichts-Hollandse Historische Vereniging, o.v.v. Excursie Bergen op Zoom en de naam / namen van de deelnemer(s). Deelnemers ontvangen na betaling een bevestiging van deelname.

Inbegrepen bij de reissom

Vervoer naar Bergen op Zoom v.v. per luxe touringcar, tweemaal koffie/thee plus eenmaal een "Bastaert" in Grand Hotel De Draak, begeleidende rondleiding in Het Markiezenhof, begeleidende historische stadswandeling, entree St. Gertrudiskerk, entree Gevangenpoort, tweemaal drankje (ook wijn en speciaalbier) plus nootjes en enkele hapjes in De Teerkamer, stadsplattegrond Bergen op Zoom, reisleiding.

Niet inbegrepen bij de reissom

Entree Het Markiezenhof (gratis met Museumjaarkaart) € 6,50 p.p., lunch, niet vermelde drankjes en versnaperingen, fooien, uitgaven van persoonlijke aard, verzekeringen, reis naar en van Woerden NS.

Toegankelijkheid rolstoelgebruikers / mindervaliden

Het Markiezenhof is deels toegankelijk. De Gevangenpoort is niet toegankelijk en bevat enkele steile trappen. De historische stadswandeling inclusief twee bezichtigingen duurt twee uur. In Het Markiezenhof en de Gevangenpoort zijn toiletvoorzieningen aanwezig, evenals in de horecagelegenheden.

Annuleringen

Annuleringen zijn mogelijk tot 14 dagen voor vertrek. De reissom wordt dan terugbetaald met inhouding van € 10,00 per deelnemer voor de gemaakte reserveringskosten en aangegane verplichtingen. Het is toegestaan om te annuleren met het aanmelden van een vervangende deelnemer. In dat geval zijn aan het annuleren geen kosten verbonden. Bij annuleringen minder dan 14 dagen voor vertrek blijft de volledige reissom verschuldigd. Afhankelijk van de nabalculatie kan de organisatie besluiten de reissom daarna alsnog geheel of gedeeltelijk terug te betalen.